

NIVELI I NJOHURIVE MBI HIV/AIDS NË USHTARËT E GARDËS SË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

ADRIAN HOXHA, GENC BURAZERI, ELIZANA PETRELA, ADRIATIK GABRANI, ARTAN
SIMAKU, ENVER ROSHI, YLLI SAROLLI* .

Summary

THE LEVEL OF KNOWLEDGES ON HIV/AIDS AMONG THE SOLDIERS OF NATIONAL GUARD OF REPUBLIC OF ALBANIA

AIM. To assess the knowledge of soldiers of the National Guard on HIV/AIDS

Methods. A sample of 1050 soldiers of the National Guard Were surveyed by the use of a anonymous questionnaire, testing their knowledge. Socio – demographic data were also collected. The survey was carried out in May and august 2002 Regression logistic binar analysis was used to access the association between socio – demographic factors and knowledge about HIV/AIDS.

Results. The soldiers who were urban residents and those who had high and university education, had more knowledge than rural residents and with a low level of education. A statistically significant link was noted between the level of knowledge toward HIV/AIDS and sexual intercourse in/or outside Albania.

Sfondi/trualli

HIV/AIDS është një nga faktorët madhorë në rang botëror të vdekshmësisë për milona burra, gra dhe foshnje. Madje, njëzet vjet pas evidentimit të sindromit të imuno-deficiencës së fituar, AIDS është sëmundja që ka shfarosur më shumë njerëz për të gjitha kohërat. Që nga fillimi i epidemisë, më shumë se 60 milion njerëz janë infektuar nga virusi HIV(2) HIV/AIDS është tashmë shkaku madhor i vdekshmërisë në shtetet e sub-Saharës në Afrikë. Në shkallë botërore, HIV/AIDS është shkaktari i katërt madhor i vdekshmërisë. Në fund të vitit 2001, rreth 40 milion njerëz në mbarë botën jetonin të infektuar me HIV. Në shumë vende në zhvillim, pjesa më e madhe e të infektuarve janë të rinj, kryesisht femra. Rreth një e treta e individëve

që aktualisht janë me HIV/AIDS i përkasin grup-moshës 15-24 vjeç. Shumë nga ato nuk e dinë që janë bartës të virusit. Nga ana tjetër, miliona subjekte të shëndoshë dinë shumë pak ose nuk dinë aspak si të mbrohen nga infeksioni i HIV-it(6).

Në Shqipëri situata epidemiologjike lidhur me HIV/AIDS paraqitet më e favorshme se në vendet e tjera ish-komuniste. Nga 72 raste të akumuluar deri në fund të Dhjetorit 2001, 59 ishin meshkuj të rritur, 12 femra të rritura dhe vetëm 1 rast është identifikuar në fëmijë. Vetëm gjatë vitit 2001 u raportuan 20 raste të reja, shifër e cila reflekton nevojën për ndërhyrje energjike në parandalimin e infeksionit. Grup-mosha mbizotëruese e prekur nga HIV/AIDS në Shqipëri është 20-35 vjeç (86% të rasteve).

* Dërguar në Redaksi në 10 Maj 2003, miratuar për botim në 20 Qershor 2003.

Nga Departamenti i Shëndet Publik

Adresa për letërkëmbim: Hoxha A.: Departamenti Shëndet Publik.

Nga ana tjetër, ka shumë pak raportime mbi nivelin e njohurive, pikëpamjeve apo praktikave të lidhura me HIV/AIDS në grup-moshat seksualisht aktive në Shqipëri.

Janë disa elementë të cilët mendojmë se kanë rëndësi orientimin e studimeve të tilla në drejtim të komunitetit të ushtarëve: moshë e re, ekspozimi i mundshëm ndaj traumave eventuale të lidhura me aktivitetin operativ, stresi emotive i lidhur dhe me largesinë e sforcuar prej familjes, pavarësia ekonomike relative, "miti" i paprekshmerise që në subjektet e vecantë modifikon nivelin e perceptimit të riskut (7).

Ne synuam që të vlerësojmë nivelin e njohurive rreth HIV/AIDS si dhe faktorët socio-demografikë që përcaktojnë nivelin e këtyre njohurive në një grup ushtarësh të Gardës së Republikës së Shqipërisë.

Metodologjia

Popullata në studim: në studimin tonë u përfshi një mostër prej 1050 ushtarësh të Gardës së Republikës. Marrja e mostrës u bë në dy faza: në fazën e parë u mor një mostër e reparteve të ushtarëve sipas listave përkatëse. Në fazën e dytë u mor një mostër ushtarësh nga cdo repart sipas listave përkatëse të cdo reparti. 1050 ushtarë plotësuan pyetësorin (1,3).

Tipi i studimit dhe mbledhja e të dhënave: studimi ynë kishte një përfaqëse transversale. Të dhënat u mbledhën gjatë periudhës Maj-Korrik 2002. Pyetësi përmbante të dhëna socio-demografike (mosha, vendbanimi, gjendja civile, niveli i edukimit), të dhëna mbi emigracionin, kryerjen e marrëdhënieve seksuale brenda dhe jashtë vendit si dhe të dhëna mbi nivelin e njohurive rreth HIV/AIDS.

Analiza e të dhënave: niveli i njohurive rreth HIV/AIDS u trajtua si ndryshor i varur. U raportua shpërndarja e nivelit të njohurive (shumë mirë, mirë, mjaftueshëm dhe dobët) sipas karkarakteristikave socio-demografike të ushtarëve. Regresioni logjistik binar u përdor për shqyrtimin e lidhjeve "të pavarura" mes nivelit të njohurive rreth HIV/AIDS (njohuri të mjaftueshme vs. njohuri të kufizuara) dhe faktorëve socio-demografikë. Raporti i gjasave (OR), intervali i besimit (95%CI) dhe vlerat e përfillshmërisë statistikore (P) u raportuan për të gjithë faktorët socio-demografikë. E gjithë analiza statistikore u realizua në SPSS, versioni 10.0.

Rezultatet

Karakteristikat socio-demografike të popullatës në studim janë paraqitur në tabelën nr.1. Gjithsejt u përfshinë 1050 ushtarë nga të cilët 746

(72%) ishin 18-20 vjeç kundrejt 292 (28%) ushtarëve me moshë >20 vjeç.

95 ushtarë kishin nivel shumë të mirë njohurish rreth HIV/AIDS kundrejt 238 ushtarëve me nivel të dobët njohurish (tabela nr.2). Ushtarët me vendbanim urban kishin nivel më të lartë njohurish se ato me vendbanim rural. Ushtarët me nivel edukimi të ulët (arsim fillor dhe/ose 8-vjeçar) kishin nivelin më të kufizuar të njohurive në krahasim me ushtarët me arsim të mesëm dhe/ose të lartë (tabela nr.2). Beqarët kishin nivel disi më të ulët të njohurive rreth HIV/AIDS në krahasim me ushtarët e martuar. Ushtarët që raportuan të kishin kryer marrëdhënie seksuale brenda dhe/ose jashtë vendit kishin nivel më të lartë të njohurive rreth HIV/AIDS në krahasim me ushtarët që nuk raportuan të kishin kryer marrëdhënie seksuale (tabela nr.2).

Rezultatet e përfuara nga regresioni logjistik binar paraqiten në tabelën nr.3. Moshë, vendbanimi dhe gjendja civile nuk ishin "parathënës" statistikisht të përfillshëm të nivelit të njohurive rreth HIV/AIDS pas kontrollit për faktorët e tjerë socio-demografikë. Nga ana tjetër, pas kontrollit për faktorët e tjerë socio-demografikë, u vu re një lidhje e fortë dhe statistikisht e përfillshme mes nivelit të njohurive rreth HIV/AIDS dhe kryerjes së marrëdhënieve seksuale në Shqipëri dhe/ose jashtë vendit: OR=1.95, 95%CI=1.11-3.43 për marrëdhëniet seksuale në emigracion, dhe OR=1.71, 95%CI=1.00-2.95 për marrëdhëniet seksuale në Shqipëri (tabela nr.3).

Diskutim

Niveli i njohurive rreth HIV/AIDS është i shoqëruar në mënyrë statistikisht të përfillshme me kryerjen e marrëdhënieve seksuale (brenda dhe/ose jashtë vendit) në ushtarët e Gardës së Republikës së Shqipërisë. Duhet thënë që nuk ka shumë raportime nga vendi ynë lidhur me nivelin e njohurive rreth HIV/AIDS në mënyrë që të krahasojmë rezultatet e studimit tonë. Gjithsesi, duket se kryerja e marrëdhënieve seksuale influencon direkt në nivelin e njohurive dhe/ose qëndrimeve rreth infeksioneve seksualisht të transmetueshme dhe sidomos HIV/AIDS në grup-moshat seksualisht aktive në Shqipëri. Kjo gjetje e studimit tonë është në përputhje me raportimet e një studimi të kryer nga UNICEF në vitin 2000, ku niveli i pikëpamjeve dhe njohurive rreth HIV/AIDS ishte i shoqëruar me kryerjen e marrëdhënieve seksuale në femrat e moshave 15-49 vjeç.

Një studim i kohëve të fundit i udhëhequr në studentët e Universitetit të Tiranës (Burazeri G et al), raportoi një lidhje shumë të fortë dhe statistikisht të përfillshme mes nivelit të njohurive

dhe/ose qëndrimeve rreth infeksioneve seksualisht të transmetueshme dhe nivleut të edukimit të prindërve të studentëve si dhe vendlindjes/vendbanimit të studentëve. Në studimin tonë, pas kontrollit për faktorët e tjerë socio-demografikë, niveli i edukimit të ushtarëve nuk ishte i shoqëruar në mënyrë statistikisht të përfillshme me nivelin e njohurive rreth HIV/AIDS. Megjithatë, duhet thënë që vlerësimi i njohurive rreth HIV/AIDS në studimin tonë nuk u realizua me të njëjtin instrument si ai i studimit të udhëhëqur nga Burazeri *et al.* Ky fakt (pra, instrumentet e ndryshme të përdorura për vlerësimin e njohurive), mund të influencojë në gjetjet e ndryshme të përftuara nga dy studimet tona. Nga ana tjetër, popullatat në studim ishin të ndryshme: ne përfshimë në studim ushtarë të Gardës së Republikës kundrejt studentëve universitarë të përfshirë në studimin tjetër. Prandaj, një mundësi tjetër për shpjegimin e “mos-përputhjes” së rezultateve tona mund të jetë fakti

që studentët universitarë dhe ushtarët e Gardës të kenë faktorë të ndryshëm përcaktues të nivleut të njohurive dhe/ose qëndrimeve rreth infeksioneve seksualisht të transmetueshme. Nëse kështu, atëherë politikë-bërësit e shëndetësisë duhet të hartojnë strategji specifike për popullatat të ndryshme në mënyrë që edhe rezultatet e përftuara nga programet parandaluese të jenë efektive.

Konkuzion

Ne besojmë që studimi ynë hedh dritë mbi disa faktorë përcaktues të nivelit të njohurive dhe/ose qëndrimeve rreth HIV/AIDS në një grup ushtarësh të Gardës së Republikës të cilët përbëjnë një grup me rrezik të lartë për marrjen e infeksioneve seksualisht të transmetueshme. Programe dhe aktivitete për promovimin e sjelljeve seksualisht të shëndetshme janë të nevojshme në mënyrë që parandalohen efektet negative të infeksioneve seksualisht të transmetueshme.

Tabela nr.1. Shpërndarja e karakteristikave socio-demografike në ushtarët e gardës

Faktori socio-demografik	Numri (N=1050)*	Përqindja (sipas kolonave)
Mosha (në vite)		
- 18-20	746	72
- >20	292	28
Gjendja civile		
- Beqar	941	92
- martuar	64	8
Vendbanimi		
- Fshat	617	60
- Qytet	399	40
Arsimi		
- I ulët (<8 vjet)	513	50
- I mesëm (9-12 vjet)	499	48
- I lartë (12 vjet)	22	2
Emigracioni		
- Po	607	48
- Jo	422	42
Vendi i emigrimit		
- Greqi	464	78
- Itali	84	14
- Gjermani	5	0.8
- Vende tjera (Europë)	40	7
- SHBA	2	0.2
Periudha e emigrimit		
- < 6 muaj	167	30
- 6-11 muaj	150	27
- 1-2 vjet	104	19
- > 2 vjet	139	24
Marrdhënie seksuale jashtë shtetit		
- Po	310	31
- Jo	676	69
Marrdhënie seksuale ndonjëherë		
- Po	679	68
- Jo	319	32

Tabela nr.2.

Shpërndarja e njohurive rreth HIV/AIDS sipas karakteristikave socio-demografike të ushtarëve

Faktori socio-demografik	Shumë mirë N(%)	Mirë N(%)*	Mjaftueshëm N(%)*	Dobët N(%)*
Mosha (në vite)				
- 18-20	68(72)	143(64)	306(72)	183(77)
- > 20	27(28)	79(36)	118(28)	55(23)
Vendbanimi				
- Fshat	50(54)	110(51)	248(60)	166(70)
- Qytet	42(46)	108(49)	169(40)	70(30)
Gjendja civile				
- Beqar	82(89)	199(93)	391(94)	221(94)
- Martuar	10(11)	16(7)	23(6)	13(6)
Arsimi				
- I ulët (<8 vjet)	50(52)	92(42)	173(41)	162(68)
- I mesëm (9-12 vjet)	44(47)	115(52)	244(58)	74(31)
- I lartë (>12 vjet)	1(1)	13(6)	5(1)	2(1)
Emigracioni				
- Po	60(63)	142(64)	249(59)	133(56)
- Jo	35(37)	80(36)	173(41)	104(44)
Vendi i emigrimit				
- Greqi	39(68)	109(78)	185(74)	112(87)
- Itali	7(12)	20(14)	46(18)	11(8)
- Gjermani	1(2)	1(1)	2(1)	1(1)
- Vende tjera (Europë)	8(14)	9(7)	18(7)	5(4)
- SHBA	2(4)	0(0)	0(0)	0(0)
Periudha e emigrimit				
- < 6 muaj	12(22)	28(22)	77(33)	45(36)
- 6-11 muaj	16(29)	32(25)	61(26)	32(25)
- 1-2 vjet	11(20)	26(21)	46(20)	20(16)
- > 2 vjet	16(29)	40(32)	50(21)	29(23)
Marrdhënie seksuale jashtë shtetit				
- Po	39(42)	98(47)	130(32)	36(16)
- Jo	53(58)	112(53)	276(68)	192(84)
Marrdhënie seksuale ndonjëherë				
- Po	74(80)	168(80)	297(72)	115(50)
- Jo	18(20)	44(20)	114(28)	116(50)

*Numri i mësuesve dhe përqindjet sipas kolonave (në kllapa). Mospërputhjet janë pasojë e mungesës së vlerave

Tabela nr. 3
Lidhja e nivelit të njohurive rreth HIV/AIDS me faktorët socio-demografikë të ushtarëve,
rezultate nga regresioni logjistik binar

Faktori socio-demografik	OR*	95%CI*	P*
Mosha (në vite)			
- 18-20	1.01	0.62-1.62	0.99
- >20	1.00	Referencë	-
Vendbanimi			
- Fshat	0.69	0.42-1.12	0.13
- Qytet	1.00	Referencë	-
Gjendja civile			
- Beqar	0.89	0.34-2.37	0.80
- martuar	1.00	Referencë	-
Arsimi			0.09(2)
- I ulët (<8 vjet)	0.20	0.09-0.76	0.03
- I mesëm (9-12 vjet)	1.09	0.64-2.83	0.47
- I lartë (12 vjet)	1.00	Referencë	-
Emigracioni			
- Po	0.40	0.23-2.76	0.82
- Jo	1.00	Referencë	-
Vendi i emigrimit			0.50(4)**
- Greqi	0.04	0.01-12.03	0.74
- Itali	0.01	0.01-24.70	0.76
- Gjermani	0.05	0.02-9.24	0.34
- Vende tjera (Europë)	0.10	0.06-3.68	0.57
- SHBA	1.00	Referencë	-
Periudha e emigrimit			0.84(3)
- < 6 muaj	1.24	0.67-2.29	0.88
- 6-11 muaj	1.02	0.55-2.87	0.95
- 1-2 vjet	1.21	0.61-1.41	0.56
- > 2 vjet	1.00	Referencë	-
Marrdhënie seksuale jashtë shtetit			
- Po	1.95	1.11-3.43	0.02
- Jo	1.00	Referencë	-
Marrdhënie seksuale ndonjëherë			
- Po	1.71	1.00-2.95	0.05
- Jo	1.00	Referencë	-

* OR (njohuri të mjaftueshme vs. të kufizuara), intervali i besimit (95%CI) dhe vlera e përfillshmërisë statistikore (P).

BIBLIOGRAFIA

1. Hennekens.H Charles,Buring.E Julie Epidemiology in medicine 1992.Perkthimi ne shqip nga prof Y,Sarolli 1998.SHBLU. faqe 146 – 150.
2. World Health Organization Regional Office for Europe and European Commission..European public health information network for Eastern Europe.WHO Regional Office for Europe and European Commission ; 2000. Avaibel from: http://www.euro.who.in/epise/main/who/progs/HIS/product/20021101_1.Accessed:june
3. Burazeri G,Roshi E, Tavanxhi N,Rrumbullaku LI, Dasho E.Knowledge and Attitude of Undergraduate Students towards Seksually Transmitted Infections in Tirana ,Albania. Croatian Medical Journal 44(1): 86-91,2003.
4. Burazeri G, Roshi E, Tavanxhi N,Orhani Z,Malo A. Sexual practices of undergraduate Students in Tirana ,Albania .Croatia medical Journal 44(1):80 – 85 ,2003
5. UNICEF. Multiple indicator eluser survey report.Tirana Unicef Albania 2000.Avaiblefrom:http://www.childinfo.org/MICS2/nat/MICSrepz/Albaia/mics_final_report.pdf.Accessed June 15,2002.
6. Prof. Quarto M, Calamai C, Calo V, Chironna M, Manuti M, T, Milano A.conoscenzadel problema AIDS tra militari di leva . AIDS e Promozione della Salute. Distretto Socio – Sanitario , 115 – 123;N. 9 2000.